

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALNIU IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2009 m. rugsėjo 18 d.

Eina nuo 1988 m.

spalio 28 d.

Nr. 35 (865)

Atidengtas paminklas pirmajam partizanų vadui suvažiavimui atminti

Rugsėjo 11 d. LPKTS Marijampolės filialo pastangomis suorganizuotas dar vienas iškilmingas renginys, minint šiuos Lietuvos laisvės kovos sajūdžio metus. Ši kartą marijampoliečiai iš visos Lietuvos sukvietė didžiulį būrį žmonių ir dar didesnį pulką apskrities mokyklų moksleivii, kurie dalyvavo atidengiant paminklinį akmenį Lietuvos partizanų apygardų vadui ir atstovų pirmajam suvažiavimui atminti. Paminklinį akmenį atidengė LLKS prezidiumo pirmininkas Jonas Čeponis, Tauro apygardos vado pavaduotojas ir LPKTS Marijampolės apskrities filialų koordinatorius Vytautas Pijus Raibikis bei Tauro apygardos vadas Jonas Matukevičius.

Daugelis mūsų mini ir žino 1949 m. vasario 16 d., kai Radviliškio rajone įvyko visų Lietuvos apygardų vadų suvažiavimas. Tada ten buvo įsteigtas Lietuvos laisvės kovos sajūdis ir priimta partizanų Vasario 16-osios Deklaracija. Tačiau pirmasis partizanų vadų suvažiavimas iš tiesų įvyko Suvalkijoje 1947 m. sausio 15–16 d. Nadrausvės ir Juodupių kaimuose (Vilkaviškio r. Pilviškių sen.). Cia buvo susirinkę partizanų vadai iš Žemaitijos, Dzūkijos ir Suvalkijos.

Aukštaitijos apygardų vadai dėl staigaus vietos ir laiko pasikeitimo į suvažiavimą nesuspėjo. Didžiausias šio suvažiavimo nuopelnas – išdaviko Markulio išaiškinimas ir visų partizanų vadų perspėjimas dėl jo išdavystės.

Išsamiai apie įvykusio partizanų vadų suvažiavimo de-

Paminklinio akmens atidengimo iškilmėse kalbėjo LPKTS pirmininkas, partizanas Antanas Lukša

Renginio dalyviai ir svečiai

tales pasakojo Marijampolės kolegijos dėstytojas, istorikas Jonas Gustaitis. Pasak jo, 20 amžius Lietuvai buvo pilnas kontrastų, kai du kartus sugebėjome išskivoti nepriklausomybę. Vieną kartą tai padarėme 1918 m. vasario 16 d. Aktu. Antrą kartą sugebėjome tai padaryti 1990 m. kovo 11 d. Aktu. „O kiek kartų

mes praradome nepriklausomybę“, – retoriškai klausė dėstytojas. Jis pasakojo, kad nuo 1944 m. vasaros Lietuvoje kilo galingas ginkluotas pasipriešinimas, istorijoje minimas kaip ginkluota rezistencija: „Pati rezistencija tauriausia prasme yra pats gražiausias žodis.

(keliamas į 2 psl.)

Valius Niūniava, Adolfas Jančauskas, Indriekus.

Kiek žuvo saugumiečių, neaišku. V. Bytautas sužeistas nušovė du kareivius ir garbingai žuvo. Žuvusiųjų kūnai gulėjo numesti ant grindinio Sedoje.

Bronės Kazickaitės-Bytautienės kūną giminėms pavyko iš stribų išpirkti už „kanistrą samagono“ ir palaidoti Grūstės kaimo kapinėse. Kitų žuvusiųjų palaikai buvo sukišti į nežinomą pelkę.

(keliamas į 3 psl.)

Pašventintas atminimo ženklas Sedos girios partizanams

Sedos giria Mažeikių rajone tėiasi keliolika kilometrų nuo Sedos iki Žemaičių. Rezistencijos metais joje prieglobstį rasdavo apylinkių partizanai.

Vaclovas Bytautas, kilęs iš Paplinkšės kaimo, Sedoje dirbo valsčiaus raštininku. Su žmona Bronėle augino sūnų. Antrą kartą užėję sovietai Vaclovą paėmė į kariuomenę. Trumpam paleistas atostogų, į kariuomenę nebegrīzo. Pasirinko kovoti ir žūti savame krašte. Kartu išėjo ir žmona Bronė, pasivadinusি Vaidi-

lute. Vaclovas surinko būrį bendraminčių. Alkos rinktinės vadas Venckus paskyrė jį kuopos vadu.

Būrin infiltruoto saugumo agento „Makausk“ išduoti partizanai 1948 m. birželio 3 d. Sedos girios 27 kvartale buvo apsupti NKVD kariuomenės ir stribų. Mūšyje žuvo: Tirkšlių kuopos vadas Vaclovas Bytautas, g. 1924 m., Bronė Bytautienė-Vaidilutė, g. 1925 m., Vytautas Momgaudis-Pinčiukas, g. 1930 m. I nelaisvę paimti dar trys sužeisti partizanai:

Likimas nebuvo dosnus

Rugsėjo 23 dieną sukanika 100-osios Laisvės kovų dalyvio, rašytojo, dramaturgo Vinco ADOMĖNO gimimo metinės. Remdamiesi knygos „Kas apverks jū da lią“ medžiaga, žmonos Birutės ADOMENIENĖS prisiminimais, pateikiame tikro Lietuvos patrioto gyvenimo epizodus.

Pilkos vaikystės spalvos

Vincas Adomėnas gimė 1909 metų rugsėjo 23 dieną Vilniuje, pakrikštystas Šv. Jokūbo bažnyčioje. Adomėnų šeima Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse vertėsi sunkiai, tačiau 1915 metais sūnų Vincuką leido į pradžios mokyklą. Prasidėjus karui į miestą atplūdo nemažai perbėgelių, apgavikų, kurie pasinaudodami patiklių žmonių nuoširdumu, iš to pasipelnydavo. „Kartą į Rozalijos ir Kazimiero Adomėnų namus (Vincas Adomėnas tėvai. – red. past.) pasibeldė keleivis. Ilgai meldési, leido pro pirstus rožinio karoliukus, pas juos nakvojo. Kitą rytą motina išėjo drauge su juo. Žmonės ją rado netoli Paberžės leisgyvę, sužalotą, mirtimi besivaduojančią. Pra nešė į Vilnių. Paberžėje ir palaidojo. Buvo 1916 metų žiema“ (iš Birutės Adomienės prisiminimų).

Našlaitis Vincukas Adomėnas gavo prie globstį kuno gėlio Vincento Liegaušo prie glaudoje, kur gyveno keletas našlaičių. Įrengtoje koplytėlėje vaikai atlikdavo religines priedermes, kunigas juos mokė bendrojo lavinimo dalykų, etiketo, leido lankytis šokių pamokas. Vasarą vaikus išveždavo į Suvalkiją, pas pažystamus ūkininkus, ir laikinai apgvendindavo.

Tėvui vedus antrą kartą Vincukui nebuvo lemta gyventi šeimoje, nes pamotė – „toji mažutė moterytė“ grąžino jį atgal į prie glaudą. Vilniaus lietuvių gimnazijoje Vincas Adomėnas lankė parengiamasi klases, gerai mokėsi. Želigovskio armijai okupavus Vilnius kraštą, mokslai nutrūko. Vilnių Vincas paliko, nusprendęs laimės ieškoti Kaune.

1921 metų pavasarį išlipės

iš traukinio Kauno geležinkelio stotyje ir sutiktam pirmam kariškiui papasakoje, kokių rūpesčių slegiamas atvyko į šį miestą, buvo apgvendintas Geležinio Vilko raitelių pulke. Tapo šio pulko karių globotiniu. Berniukui pasiūdino kareiviškus drabužius, paskyrė ponį. Rudenį savo „kareivėli“ pulkas leido į gimnaziją – dabartinę Salomėjos Nėries gimnaziją Aukštaičių gatvėje. Politinių įvykių virtinei nuringiaus per Lietuvą, Vincas Adomėnas vėl atsidūrė Vilniuje. Gyveno Didžiojoje lietuvių prie glaudoje, lankė Vilniaus lietuvių gimnaziją, tačiau didelis noras atsirdurti kitoje demarkacijos linijos pusėje darė savo. Perbėgęs sieną pasisamđe pas ūkininką Ažuolijų kaime, netoli Trūdiškių. Šio kaimo žmonės Vincą mėgo ir žemos vakarais, kai ganyti nereikėjo, paprašė jį kaimo vaikus pamokyti rašto bei kitų pradžiamokslio dalykų. Vincas tapo „daraktoriumi“. Tačiau toks gyvenimas jaunuolio netenkino. Po poros „daraktoriavimo“ metų laikraštyje aptinkė skelbimą, kad Salų žemės ūkio mokykla priima mokinius, o už mokslą nereikia moketi, nutarė pabandyti laimę. Kaimo stalius sukalė jam skrynelę asmeniniams daiktams laikyti, vietinis ūkininkas Vincuką pavėžėjo iki stoties ir...

Prasidėjo naujas gyvenimas

Sékmungai įstojo ir mokslus įpusėjės, Vincas Adomėnas gavo nuolatinį darbą Joniškio galvijų kontrolės ratelyje. Vėliau persikelė į Garstyčius, apsigyveno Kelmėje. Atsivėrė naujas veiklos puslapis. Vincas raše straipsnius „Ukininko patarėjui“, žurnaliu „Žemės ūkis“ ir kitiems leidiniams. Kiek vėliau, apsigyvenęs Kaune pas atsikėlusius tėvus, pradėjo dirbtį Žemės ūkio rūmuose Lietuvos galvijų auginimo ir kontrolės sąjungos vyr. kontrolės asistentu bei sekretoriumi. Kartu ir mokėsi, eksternu išlaikė gimnazijos kurso egzaminus, 1935 metais įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Filologijos fakultetą.

(keliamas į 4 psl.)

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Antrojo pasaulinio karo pradžios ir Lietuvos partizanų karo įvykiai bei jų atgarsiai šiandien

Šiuos – 2009 metus – Seimas paskelbė Partizanų metais. Vyksda daug renginių partizanų kovai ir LLKS tarybos Deklaracijos 60-mečio sukakčiai paminėti. Ir Tauro apygardoje praėjusių savaitę atidengtas paminklas Lietuvos partizanų apygardų vadų ir atstovų pirmajam suvažiavimui atminti (Juodupių kaimė, Vilkaviškio r., Pilviškių sen.), kaip ir kiti renginiai, jau nebe pirmas. Partizaninis karas, arba Karas po karo, pariekalavo daug aukų. Ne mažiau kaip 25 tūkst. vaikinų ir merginų atidavė savo gyvybę už Tėvynės laisvę. Ir laisvę, nors ir po daugelio metų, prasitvo Lietuvos padangėje.

Skaudu, kad dabartinis jaunimas nekuria geresnio gyvenimo laisvoje Tėvynėje, bet jo ieško kitur – emigracijoje. Emigracija jau viršija sovietinių trėmimų į Sibirą mastą. Valstybei ir tautai tai didesnė netektis nei prievertiniai trėmimai į Sibirą. Dauguma tremtinių iš Sibiro grįžo, o emigrantai negrįžta ir vargu ar kada nors sugriž. Emigracija – tai partizanų atminimo išdavimas.

Labiau nukentėjome nuo okupacijų

Visos nelaimės Lietuvai, visai Europai ir net toli už Europos ribų prasidėjo su Antrojo pasaulinio karo pradžia prieš 70 metų. Į karą buvo įtraukta 61 valstybė. Žuvo 70 milijonų žmonių. Europoje labiausiai nukentėjo Lenkija ir Baltijos valstybės. Jos patyrė dvi okupacijas. Mums atrodo, kad Lietuva daugiau nukentėjo nuo okupacijų nei nuo karo. Tą patvirtina ir

žmonių aukų skaičiai.

Dabar karo sukėlėjų – načių ir sovietų totalitarinių režimų teisių ir pareigų paveldejai karo priežascių užuomazgas nukelia toli į praeitį. Į Versacio taikos nustatyta tvarką. Esą naciams trūkė „erdvės“, o sovietams – saugumo jausmo. Jie po taikos ir saugumo (kaimynų sąskaita) priedangajau nuo Lenino laikų troško savo „revoliuciją“ eksportuoti ne tik į Europą, bet ir į visą pasaulį. Sukurstytas karas jiems turėjės padėti šią idėją įgyvendinti.

Kita priežastis – gėdingas Miuncheno suokalbis, apiplėšęs taiką Čekoslovakijos valstybę. Tada didelę teritorijos dalį užgrobė naciai. Bet nedidelį kąsnelių nugvelbė ir tuometinė Lenkija. Kartu paskelbė ultimatumą Lietuvai, reikalaudama atsisakyti Vilniaus. Dabar apie tai „kukliai“ tyli. Jau buvome netekę Klaipėdos krašto. Tad tuo metinei Vyriausybei galvos skausmo buvo kur kas daugiau nei dabartinei dėl krizės.

Toliau sekė nusikalstamai grobikiškas Stalino ir Hitlerio suokalbis dėl grobimo „stambiu mastu“, vadinamas Molotovo-Ribentropo paktu. Jis sudarė sąlygas naciams pulti Lenkiją, o sovietams okupuoti Baltijos šalis. Tik po 50 metų „Baltijos kelias“, kuriam šiemet sukako 20 metų, atkreipė pasaulio dėmesį į Baltijos šalių laisvės siekius.

Tik šiemet vyksda esminis persilaužimas Europos politikų ir diplomatų galvose. Pagaliau suvokta ir imta viešai pripažinti bei smerkti prieš 70 metų įvykusius istorijos įvykius. Vakaruose atsiveria akys į komunistinių režimų,

pirmiausia SSRS, nusikaltimus žmonijai ir žmoniškumui. Stalinizmo (kažkodėl ne komunizmo?) nusikaltimai lyginami su nacių nusikaltimais. Tokias rezoliucijas jau priėmė Europos Parlamentas ir ESBO. Tai didelis mūsų parlamentarų ir diplomatų nuopelnas. Procesas nebaigtas. Jis reikia testi ir jis yra tēsiamas.

Neturime prarasti budrumo

Nors rezoliucijos nėra priivalomas vykdyti, bet jos labai „sujaudino“ Kremlį. Su prasta, kad gali tekti prisiimti atsakomybę, gal ir žalos atlyginimą už bendrininkavimą su naciais sukeliant karą, už okupacijas ir represijas prieš laisvės trokštančias tautas.

Nors Antrajį pasaulinį karą pradėjo naciai, bet ne be sovietų paramos. Ne be garantijų nesiikišti į nacių ir trečiųjų šalių konfliktus ir ne be sovietų materialinės paramos agresoriui teikiant strategines žaliavas. Vientai, kad Lenkijos užpuolimas prasidėjo antrą dieną po Molotovo-Ribentropo pakto ratifikavimo SSRS Aukščiausioje taryboje paneigia visas abejones dėl Stalino ir Hitlerio bendrininkavimo. Ta „draugystė“ tėsesi beveik dvejus metus.

Dabartiniai atkaklūs Kremliaus politikų bandymai pateisinti Molotovo-Ribentropo paktą, reabilituoti Stalinaną ir visą kaltę dėl karo pradžios ciniškai suversti agresijos aukai Lenkijai, ne tik pas mus, bet ir Vakaruose sukelia pagrūstus įtarimus, kad Rusijos valdžia ketina vėl atkurti Stalino nustatyta itakos zoną.

(keliamas į 4 psl.)

„Laisvės“ paminklo dar teks palaukti

Vilniaus miesto meropavduotojo, i.e. mero pareigas, Gintauto BABRAVIAČIAUS atsakymas į sąskrydyje „Su Lietuva širdy“ priimtą rezoliuciją „Dėl sunkmečio ir neatidėliotinės darbų“

Išnagrinėjė Lietuvos partizanų, Laisvės kovų dalyvių, buvusių politinių kalinių ir tremtinių sąskrydžio „Su Lietuva širdy“ dalyvių rezoliuciją „Dėl sunkmečio ir neatidėliotinės darbų“ pagal savo kompetenciją informuojame:

1. 2008–2009 metais vyko Lukiškių aikštės sutvarkymo bei simbolio „Laisvė“ sukurimo architektūrinio-meno projekto konkursas, ta-

čiau Vertinimo komisija neišrinko projekto, kurį būtų galima įgyvendinti. Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. IV-190 paskelbtas viešam pažinimui ir naujodimui valstybės saugomu kultūros paveldo objektu. Tai buvusios sovietinės okupacijos laikotarpio atspindys. Atsižvelgdama į prastą ir pėsčiuju saugumui pavojingą Žaliojo tilto skulptūrų grupių būklę Vilniaus miesto savivaldybė skyrė lėšų skulptūroms tvarkyti.

Klausimus dėl objekto, įrašytų į Kultūros vertybių registrą, išbraukimo sprendžia Kultūros paveldo apsaugos departamento prie Kultūros ministerijos.

2. Žaliasis tiltas kartu su keturiomis skulptūrų grupėmis yra įregistruotas Kultūros vertybių registre (kodas

G148K), Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. IV-190 paskelbtas viešam pažinimui ir naujodimui valstybės saugomu kultūros paveldo objektu. Tai buvusios sovietinės okupacijos laikotarpio atspindys. Atsižvelgdama į prastą ir pėsčiuju saugumui pavojingą Žaliojo tilto skulptūrų grupių būklę Vilniaus miesto savivaldybė skyrė lėšų skulptūroms tvarkyti.

Klausimus dėl objekto, įrašytų į Kultūros vertybių registrą, išbraukimo sprendžia Kultūros paveldo apsaugos departamento prie Kultūros ministerijos.

Atidengtas paminklas pirmajam partizanų vadų suvažiavimui atminti

(atkelta iš 1 psl.)

mas-Šturmas. Čia buvo aiškiai pasmerkta išdavikiška Markulio veikla ir jis pašalinotas iš BPS. Visus dokumentus dėl Markulio išdavystės išsiuntinėjo Tauro apygarda. Deja, tie, kurie nepaklausė ir teisino Markulį, susimokėjo labai brangi kainą: ypač Vyties ir iš dalies Didžiosios Kovos apygardos.

Vėliau paminklinio akmens atidengimo iškilmėse kalbėdamas LPKTS pirmininkas, partizanas Antanas Lukša sakė, kad tekė ir jam būti posėdję, kuriame nuspresta ir 100 procentų įsitikinta, kad kruvinasis Markulis yra išdavikas.

Pilviškiuose atidengtas paminklinis akmuo Lietuvos partizanų apygardų vadų ir atstovų pirmajam suvažiavimui atminti

vina grėsmė visam ginkluotam pasipriešinimui Lietuvos. Reikėjo padėti taisity. Ją taisity ēmėsi Tauro apygardos partizanų vadovybė. 1947 m. sausio 15–16 dienomis Vilkaviškio apskrities Pilviškių valsčiuje įvyko Lietuvos partizanų apygardų vadų pasitarimas. I ji buvo sukvesti visų apygardų partizanų vadai. Deja, i suvažiavimą atvyko tik Dainavos apygardos įgaliotas atstovas Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas. Ne-paisant to, pasitarimas įvyko. Sprendimus darė aštuoni žmonės. Tai – Vyriausiojo ginkluotų pajėgų štabo II skyriaus viršininkas Algimantas Zaskevičius-Tautviša, Vyriausiojo ginkluotų pajėgų štabo adjutantas Juozas Lukša-Skirmantas, politinės dalies viršininkas, Tauro apygardos karo lauko teismo pirmininkas, Sorbonos universiteto auklėtinis, profesorius Alfonsas Vabalas-Gediminas, Tauro apygardos Vytauto rinktinės vadas Vytautas Gavėnas-Vampyras, Dainavos apygardos įgaliotinis Jurgis Krikščiūnas-Rimvydas, Geležinio Vilko rinktinės vadas Algimantas Varkala-Žaliukas, Žalgirio rinktinės vadas Vincas Rimas Stri-

„Tų pačių metų sausio 18 d. buvo planuojamas visų rinktinės vadų suvažiavimas. Tai buvo padaryta skubomis sausio 14 d., tada ir buvo pranešta apie Markulio išdavystę. Kviečiu Jus vienai minutei pamąstyti, jei ne šis susirinkimas čia ir pranešimas apie Markulio išdavystę, kas būtų įvykę, kas tada būtų šitas kruvinas skerdynes apraudojė?“ – retoriškai klausė įvykių dalyvis A. Lukša.

Renginys džiugino jungtine senorų ir moksleivių ansamblį ir šokių kolektyvų programą.

Renginio organizacinio komiteto vadovas Vytautas Pijus Raibikis tvirtino, kad šio reikšmingo paminklinio akmens statytojas yra LPKTS Marijampolės filialas. Didelį indėlį į šį svarbų istorinio įvykio įamžinimą įdėjo Marijampolės filialo istorinės grupės nariai Romas Ruseika ir Alva Sideravičienė, kurie vietoje išsiaiškino, kad pirmasis suvažiavimas vyko vieną dieną Lietuvinko sodyboje Nadrausvės kaime, kitą – Baltrušaičių sodyboje Juodupės kaime. Šiuo metu minimose vietose plati dirbamai laukai.

„Tremtinio“ inf.

Pašventintas atminimo ženklas Sedos girios partizanams

(atkelta iš 1 psl.)

Našlaitį Stasį Girtą-Liotčiką, g. 1918 m., užaugino Dauginiai Ketūnų kaime. Dirbo policoje Sedoje, vėliau Vilniuje. Grįžus sovietams parvyko į téviškę ir 1945 m. išsiliejo į partizanų gretas. Taip Sedos kuopos vadu. 1949 m. lapkričio 29 d. ties buvusiui Pašerkšnės dvaru kartu su bendražygium Bernotu pateko į stribų pasalą. Atsišaudydamas žuvo. Jo kūnas buvo numestas Tirkšlių miestelyje prie stribyno. Bernotui pavyko atsitraukti.

Būrio vadas Antanas Dauoras-Bombonešis buvo kilęs iš Ukmerge. Ten baigės amati mokyklą. Prieš karą dirbo Kauno ginklų fabrike, vėliau Ukmergeje vertėsi prekyba. Kalbėjo penkiomis kalbomis. 1945 m. sovietų paimtas į kariuomenę, pateko į Kuršo frontą. Latvijoje, prie Vainodės miestelio, buvo sužeistas į koją ir paguldytas į ligoninę, iš kurios pabėgo ir per keletą savaičių slapstydamasis pasiekė Ukrinų kaimą. Vos gyvas priglaustas Klemeniu šeimoje, kuriu sūnus Zigmantas Klemenis-Šešelis, g. 1923 m., buvo paimtas į sovietų kariuomenę. Švenčioneliuose kartu su Juozu Momkauskui iš traukinio pabėgo. Grįžę namo kartu su Daunoru išsi-kasė bunkerį po pelude, vėliau iširengė bunkerį Skuodo-Ketūnų kaime. Susidarė būrys, jam vadovavo Bombonešis. 1947 m. sausį jis dalyvavo partizanų suvažiavime Pilviškiuose, Marijampolės apskrityje.

1947 m. rugsėjo 20 d. Daunoras-Bombonešis drąsiai pasitraukė į gyvenimo apsuptys kariuomenės, ažuolyne prie Židikų miestelio. Kūnas nerastas.

Zigmantas Klemenis žuvo 1946 m. gegužės 10 d. kautynėse Vadagių kaime. Partizanų slapčia buvo perlaidotas Sedos giroje. Palaidojimo vieta nebežinoma. Zigmanta Klemensio šeima ištremta į Sibirą.

1947 m. gruodžio 13 d. naktį prie Pašerkšnės dvaro grupė partizanų pateko į kariuomenės pasalą. Kautynių metu žuvo partizanas Jonas Vaičius. Jo kūnų ryte kareivai su šunimis rado Šerkšnės upelyje. Nežinoma, nei iš kur Vaičius buvo kilęs, nei koks jo slapyvardis.

Jonas Riauka, g. 1915 m. Račių kaime, su kitais Žemalės miestelio vyrais išėjo partizanauti. 1948 m. laikinai prisiglaudė vienoje sodyboje. Ten netikėtai susidurė su so-

vietiniu aktyvistu, renkančiu mokesčius. Sovietų valdininkas prisiekė, kad niekam nepraneš, ir buvo paleistas. Išsigandusis sodybos šeimininkė kitą dieną nuėjo į Tirkšlių miestelio stribokyną ir pranešė apie Riauką. Kareiviams apsupus namą, partizanas nesileido suimamas ir pasirinko žūtį. Po keletą dienų Krakienės namas sudegė...

Ukininkai Čeplinskai gyvenę Račių kaime, turėjo keturis vaikus. Iš jų trys broliai

puokštės. Pagal Mažeikių šaulių būrio vado Prano Trakinio komandą miško tylą sudrebino trys patrankos šūviai.

Mažeikių buvusių tremtinii ir politinių kalinių choras „Atmintis“, vadovaujamas Margaritos Jutkuvienės, sugiedojo Lietuvos himną. Renginį vedė Žemalės kultūros renginių organizatorė Roma Pocienė.

Mažeikių r. savivaldybės mero pavaduotojas Rimantas Norkus savo kalboje pažymė-

Prie atminimo ženklo iš kairės: LPKS Mažeikių skyriaus pirmininkas Albertas Ruginis, Mažeikių rajono savivaldybės mero pavaduotojas Rimantas Norkus, Šerkšnėnų seniūnas Alfonsas Šakauskas, Mažeikių šaulių kuopos vadas Pranas Trakinis

tapo partizanais. Pranas Čeplinskis buvo paimtas į nelaisvę, žuvo Sachalino lageryje. Jauniausias sūnus Algirdas, g. 1928 m., 1945 m. birželio 25 d. nukautas per susišaudymą su stribais. Partizanų palaidotas Sedos giro pakrašty, vėliau slapčia perkeltas į Renavo kapines. Čeplinskų tėvai mirė tremtyje.

Įamžintas atminimas

Rugsėjo 5 d. Žemalėje buvo iškilmingai pašventintas atminimo ženklas, skirtas Sedos giroje žuvusiems partizanams. Paminklo statybą finansavo LGGRTC. Šventę organizavo Lietuvos politinių kalinių sąjungos Mažeikių skyrius ir Mažeikių rajono savivaldybė.

Po šv. Mišių, Žemalės bažnyčioje aukotų už devynis žuvusių Sedos giroje partizanus, Mažeikių muziejaus darbuotojas Algimantas Muturas perskaitė pranešimą.

Vėliau mašinų virtinė patrakė į Sedos girią. Šviečiant rudenėjančiai saulei, plevės suojant partizanų apygardą ir visuomeninių organizacijų vėliavoms, kunigas Antanas Jurgaitis pašventino paminklą.

Supleveno žvakučių liepnės, sumirgėjo rudens gėlių

jo, kad partizanų atminimo įamžinimo darbai rajone bus ir toliau tėsiami, nes rajone įsteigta tiems darbams koordinuoti nuolatinė komisija.

Renginyje taip pat dalyvavo Lietuvos Sajūdžio tarybos pirmininkas, Seimo narys Rytas Kupčinskas, Vietinės rinktinės karių sąjungos vadasis Bronius Girdvainis. Žemalės pagrindinės mokyklos moksleiviai atliko meninę programėlę. Mokyklos direktoriė Audronė Dipševičienė pasižadėjo prie šio paminklo vesti mokiniamas gyvosios istorijos pamokas. Poetė Sofija Šviesaitė skaitė eiles. Partizanų giminių, artimųjų vardu už žuvusių atminimo jamžinimą dėkojo J. Riaukos dukterėčia pasvalietė Zita Mickeliuniene.

LPKS Mažeikių skyriaus pirmininkas Albertas Ruginis organizatorių vardu padėkojo Šerkšnėnų seniūnui A. Šakauskui, Sedos giro miškininkams, elektros tinklų darbuotojams už paminklo aplinkos sutvarkymą ir paruošimą šventei, taip pat šauliui Alfonsui Degučiui, padėjusiam rinkti žinias apie žuvusius partizanus.

Albertas RUGINIS
Antano Poškaus nuotr.

Zinios iš Seimo

A. Valinskas atstatydintas iš Seimo pirmininko pareigų

Triuškinamu rezultatu Seimo pirmininkas Arūnas Valinskas, neišbuves savo pareigose nė metų, antradienį Seimo daugumos balsais buvo atstatydintas iš šių pareigų. Iš 124 balsavime dalyvavusiu Seimo narių net 95 buvo už A. Valinsko pašalinimą iš Seimo pirmininko posto. Tik 20 balsavo už jo išlikimą šiame poste. 9 balsavimo biuletentai buvo sugadinti. Iš viso tereikėjo daugiau nei pusės Seimo narių (71) balsų, kad jis būtų pašalintas iš einamujų pareigų. Balsavo daug daugiau nei reikėjo ir nei tikėtasi. Balsavimas vyko pačiu demokratiskiausiu – slaptuoju – būdu.

Šie balsavimo rezultatai labai gražiai atskleidžia ir A. Valinsko rinkimo į Seimo pirmininko postą peripetijas. Tada jis nebuvo išrinktas iš pirmo karto: daugeliui patyrusių politikų iš karto buvo aišku, kad šis žmogus nėra tinkamiausias užimti Seimo pirmininko pareigų. Tačiau suveikė kiti principai. Taip jis buvo antros pagal dydį Seimo frakcijos vadovas ir pagal demokratinius principus jam sis postas kaip ir „priklausė“.

Per A. Valinsko atstatydinimo procedūrą jis buvo kaltinamas įvairiais trūkumais. Pirmasis atstatydinimo iniciatorių vardu kalbėdamas Seimo narys Valentinas Mazuronis iš karto konstatavo tai, kad niekas A. Valinsko nekaltina padarius nusikaltimą ar neteisėtus veiksmus, palikdamas tai kitų institucijų rūpesčiui. Labiausiai jam užkliuovo Seimo pirmininko „gyvenimo būdas, elgesys, nesuderinamas su užimamomis pareigomis, kuris žemina LR Seimo vardą ir autoritetą“. Tačiau ne tik iniciatorių turėjo priekaištų Seimo pirmininkui. Netgi tokie seni Seimo pliuralistai, kaip V. Seselka ar Gražulis, turėjo priekaištų jam. Vieni – už asmeninius ižeidinėjimus, kiti – už negebėjimą vadovauti Seimo darbui ir auginti jo prestižą. Iš tiesų nebuvo nė vienos frakcijos Seime, kuri būtų pasiskiusi už A. Valinsko likimą Seimo pirmininko poste. Netgi jo paties šalininkų – „Ažuolų“ – frakcija buvo bežodė.

Pats A. Valinskas, atremdamas jam mestus kaltinimus, juos vadino laužtais išpiršto, labai daug kartojo žodį „melas“ ir apeliuodamas į tai, kad yra politinės moralės reikalavimai, retoriškai reikalo ir politinės moralės nekaltumo prezumpcijos. Tai

šnekā žmogaus, visiškai nesuvokiančio politikos gyvenimo dėsningumą. Galima drąsiai teigti, kad viena iš šio žmogaus asmeninių stipriųjų savybų – geras humoro jaumas, kandumas ir ironija. Jei užduotume sau klausimą, kas yra ironija, lengvai galėtume ją apibréžti, kaip atstumą. Ironija – tai yra žvilgsnis per atstumą iš šalies, nesusitapinančių su kalbamuoju dalyku. Būdamas perdėm ironiškas A. Valinskas laikė per didelį atstumą nuo Seimo ir valstybės reikalų. Tokia pozicija yra veiksminga, bet tik ne valstybės valdymo reikalouse, kur Seimo pirmininkas turi būti Seimo pirmininku, o ne kandžiu trečiuoju, stebėtoju ir vertinuotoju iš šalies, per atstumą.

Turbūt pačią brandžiausią kalbą per Seimo pirmininko atstatydinimo procedūrą išsakė Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos seniūno pavaduotojas Valentinas Stundys. (Beje, jis atkrito ir tiems, kurie per šią atstatydinimo procedūrą megino visą kaltę suversti konservatoriams ir krikščionims demokratams. O tokiu buvo ne vienas).

„Tėvynės sąjunga–Lietuvos krikščionys demokratai šioje intriguojančioje istorijoje nuo pat pradžių nuosekliai ir aiškiai deklaravo, kad svarstomas klausimas dėl pasitikėjimo Seimo pirmininku pirmiausia buvo paties Arūno Valinsko politinės ir moralinės atsakomybės, ir savo politinio vaidmens svorio valstybėje suvokimo klausimas – klausimas, kurį buvo galima išspręsti pačiam. Kodėl? Todėl, kad politika nėra nei bokso ringas, kur kas nors ką nors turi nokautuoti, nei mūšio laukas, kur būtinai turi būti nugalėtojai, stipresni ar gudresni; ar pramogų scena, kad Seimas nėra tik politinės treniruotės erdvė. Svarbiausia – Seimas yra esminė, pamatinė valstybės politinė institucija, pašaukta tarnauti visuomenei, žmonėms ir spręsti esminius klausimus. Visiškai suprantu šio politinio projekto sumanytojų ir įkvėpėjų Arūną Valinską, pamačiusi vienu metu, kad, anot jo paties, bilietai į sekėmės traukinį liko nepatirkinti. Šia prasme lyg jis ir teissus, bet lieka personalinės atsakomybės klausimas, kuris buvo aktualus iš tikrujų iki šio posėdžio,“ – sakė Seime V. Stundys.

Ingrida VĖGELYTĖ

Likimas nebuvo dosnus

(atkelta iš 1 psl.)

Studijavo prancūzų kalbą, filosofiją, vėliau perėjo į Teologijos–filosofijos fakultetą. Studijos nutrūko sovietams okupavus Lietuvą. Nors nebuvo lemta baigtis studijų, tačiau ištugytos žinios giliai nusėdo į jaunuolio sąmonę. Professorius Balio Sruogos teatro seminarai, vaidybos studija, vadovaujama teatro aktoriaus ir režisieriaus A. Jakševičiaus, H. Kačinsko įtaka turėjo lemiamos reikšmės tolimesniams jauno žmogaus gyvenimui. Išbandės jėgas įvairiuose žanruose V. Adomėnas pasirinko dramaturgiją. Debiutas – Džeko Londono apskrymo „Nakties stovykla“ inscenizacija. Pasipylė pjesių, inscenizacijų, kurios, B. Sruogai palaiminus, buvo vaidinamos Kauno radiofone. 1940-aisiais, kai Žemės ūkio rūmai buvo likviduoti, V. Adomėnas perėjo dirbtį į Vilniaus radijo komitetą, vėliau – į Meno reikalų valdybą. 1941 metų balandį paskirtas Liaudies kūrybos namų direktoriumi. Likvidavus Liaudies kūrybos namus, V. Adomėnas dirbo Vilniaus filharmonijoje liaudies meno instruktoriaumi, vėliau – Vilniaus skrajojančio „Vaidilos“ teatro aktoriumi.

Dirdamas teatre V. Adomėnas parašė komediją „Svetimos plunksnos“. Pjesė rampos šviesą išvydo 1943 metais. Kitos pjesės – „Balta obelėlė“, „Sugrižimas“, taip pat sulaukė palankaus dramaturgų, aktorių, režisierų įvertinimo.

Vinco Adomėno žmona, rašytoja Birutė Pečiokaitė-Adomienė, apie pažintį su Vincu Adomėnu prisiminimuose rašo: „Susituokėme 1941 metų birželio 20 dieną. Nuvažiavome į Vilnių – ir karas. Frontui artėjant ketinome trauktis į užsienį. Didelę biblioteką suruošėme išvežti į mano téviškę. Frontui priartėjus palikome Vilnių. Neįprasta buvo mūsų kelionė – pilnas plentas pėsčiųjų ir mašinų, nakvynė siene...“

1945 m. vasarą po negandu ir sunkumų Adomėnų šeima persikėlė į Kauną. Birutė tėsė studijas Kauno universitete, vyras Vincas dirbo Kauno dramos teatre, buvo neetiatis Grožinės literatūros

leidyklos korespondentas. Išvertė A. Čechovo pjeses „Žuvėdra“, „Prie vieškelio“, „Gulbės giesmė“, „Vestuvė“, nemažai I. Krylovo, I. Turgenevo kūrinių. Gyvenimas, atrodė, pradėjo tekti ramesne vaga. Tačiau 1947 metų birželio 18 dieną Vincas gavo šaukimą į Kauno saugumą pas tardytoją Abramovą...

Vincas Adomėnas

Kančių kelio pradžia ir pabaiga

Iš Kauno Adomėnams teko išvykti į Birutės téviškę – Mariampolės aps. Veiverių valsč. Baltreliškių kaimą. Adomėnai émė saugotis viešumo, susitikinėjo tik su gerai pažystamais ir patikimais žmonėmis. Tačiau be darbo negalėjo sėdėti. Kazlų Rūdos švietimo skyriaus vedėjui pasiūlius, Vincas Adomėnas sutiko eiti Skriaudžių septynmetės mokyklos mokymo dalies vedėjo pareigas. Jų namų kaimynystėje buvo įsikūrės Tauro apyg. Geležinio Vilko partizanų rinktinės štabas. Vyrai, sužinoję, kad jų pašonėje apsigyveno literatas, panoro su šia šeima artimiau susipažinti. Adomėnų namuose dažnai lankėsi partizanai – A. Varkala-Daumantas, J. Lukša-Skirmantas, J. Baltrušaitis-Tigras, J. Valenta-Čempionas ir kiti. Iš partizanų Adomėnai gaudavo pogrindžio spaudos, o Vincas Adomėnas jiems įteikdavo straipsnių. Įsimintinas partizanų vado Adolfo Ramanauskos-Vanago apsilankymas. Jis pasiūlė Vincui Adomėnui rašyti į Tauro apygardos laikraštį „Partizanas“. Vėliau A. Ramanauskas-Vanagas Vincą Adomėną apdovanojo Vyčio kryžiumi.

1952 metų lapkričio 27 dieną Vincas Adomėnas Kazlų Rūdos rajono partijos komiteto pirmojo sekretoriaus kvietimu išėjo į Kazlų Rūdą. Čia jam uždėjo antrankius ir išvežė į Kauno saugumą. Po trijų mėnesių tardymu, 1953 metų kovo 9 dieną prasidėjės trijų dienų uždaras teismas padėjo tašką: už pjesę „Sugrižimas“ – 15 metų, už bendradarbiavimą pogrindžio spaudoje – 25 metų. Nuteistas 25 metams griežtojo režimo lagerio ir 5 metams tremties. Po teismo ir nuolatinį „apsilankymą“ mirtinginkų kameroje, pagaliau – Komija, Inta ir kalinio su numeriu ant vatinuko 2-205, be vardo ir pavardės, „regalijos“.

Pradžioje per metus buvo leidžiama parašyti tik vieną laišką, vėliau – leista pasimatyti su artimaisiais, dažniau rašyti laiškus. Radės laisvesnę minutę Vincas Adomėnas sėsdavo į nuošalesnį kampą ir rašydavo. Savo rašinius slépdavo, o

priراšytus sąsiuvinius perdodavo už zonas gyvensiam bičiuliui. Vėliau jis tuos sąsiuvinius perduodavo atžavusiai aplankytį Birutei Adomienienei. Moteris juos parvezdavo į Lietuvą. Taip gime romanės „Kas apverks jų dalią“ ir kiti.

I Lietuvą Vincas Adomėnas grįžo 1956 metų rugpjūčio 14 dieną. Kartu su žmona ir vaikais pradėjo kurti naują gyvenimą, įsitrukė į kūrybinę veiklą. Vėliau buvo priverstas pakeisti profesiją – dirbo inžinieriumi.

Gyvybės siūlas nutruko 1986 metų lapkričio 5 dieną. Nebuvo lemta sulaukti naujų permainų ir Neprisklausomos Lietuvos, kuria tikėjo ir už ją kovojo visą gyvenimą.

Parengė
Aušra ŠUOPYTĖ
Nuotrauka iš asmeninio B. Adomienės albumo

Antrojo pasaulinio karo pradžios ir Lietuvos partizanų karo įvykiai bei ju atgarsiai

(atkelta iš 2 psl.)

Nors „zona“ ši kartą galibūti atkuriama ne karinėmis priemonėmis, bet nei Baltijos šalyse, nei Vakarai neturi prastasi budrumo.

Prieš 70 metų beveik visos mažosios Europos šalyse agresoriams pasidavė nesipriešindamos. Tik norvegai „išsive“ ir paskandino nacių laivą. Tik Suomija ryžtingai pasipriešino. Visa tauta, visa šalis mobilizavosi gynybai. Bet Europoje ji liko „vienui viena“. Niekas iš galinčių jai nepadėjo. Net kaimyninė Švedija. Gal už tai, kad, pagal istoriką Č. Laurinavičių, ji nesilaikė Europos „bendrabūvio standartų“ ir nenusileido stipriam, bet neteisiām. Suomija labai nukentėjo, bet liko laisva. Visiems davė pamoką, kad blogiui ne tik reikia, bet ir verta priešintis.

Tą pamoką išmoko Lietuvos partizanai. Jie priešinosi melui, prievertai, okupantų represijoms. Jie taip pat „vienui vieni“ kovėsi su galinga okupanto kariuomenė dėl laisvės, gimtujų namų, savo šeimų ramybės, dėl nepriklausomos Lietuvos valstybės. Dėl to mes čia esame, lenkiame galvas didvyrių dvasiai ir įamžiname jų atminimą paminkluose.

Neturi jokio pagrindo sovietinės propagando melas, kad Lietuvoje esą vykė pilietinis karas. Jei ne kelios divizijos okupanto kariuomenės, stribų būriai būtų nuginkluoti per vieną naktį. Kaip buvo Opšrutų kaime.

Saugokimės netikrų pranašų

Gaila ir skaudu, kad tą patį okupantų melą dabar kartojā kai kurie nepriklausomos Lietuvos istorijos instituto bendradarbiai.

Česlovas Laurinavičius žurnale „Metai“ paraše straipsnį, kuriame teigia, kad

„...nuo lietuvių rankos lietuvių žuvo dešimteriopai daugiau nei sovietų kareivių“. Vertėtų ši istoriką paklausti, ar mūšiuose su sovietų kariuomenė partizanai šaudė tuščiai šoviniai, ar jie visai nemokejo šaudyti? Žinoma, to negalėjo būti, nes dauguma pirmųjų partizanų buvo tarnavę kariuomenėje ar net pabuvoję karo frontuose. Kad tai akivaizdus melas, pakanka paminėti porą tipiškų atvejų – Kalniškės ir Raišupio mūšius.

Kalniškėje kareivių pulkas puolė kalvoje įsitvirtinusį gal 100 partizanų būrį. Kautynės vyko visą dieną. Puolantieji keletą kartų buvo atmušti. Pulkovadas raporte rašo, kad žuvo trys kariai ir keliolika buvo sužeistų. Nukauti 44 partizanai. Partizanų žinomis, nukauta 400 kareivių. Vietiniai pasakojo, kad į kareivines iš mūšio vietas atvažiavo keli „studabekeriai“, pilni kareivių kūnų.

Raišupyje šeši partizanai, geri šauliai, ginkluoti kulkosvaidžiais, tvirto pastato priedangoje visą dieną priešinosi juos persekojusiems 300 enkavedistų. Puolimo bangos ritosi viena po kitos. Visos buvo atmuštos. Kol visi partizanai žuvo. NKVD raporte minimi žuvę du kareiviai ir keletas sužeistų. Partizanų žinomis, buvo nukauti 67 enkavedistai.

Atsakingai reikėtų kalbėti apie „lietuvius, žuvusius nuo lietuvių rankos“ stribų atžvilgiu. Kruviniaus mūšiai vyko 1945–1946 m. To meto stribų būrių sąrašuose dominavo nelietuviškos pavidės.

Kokiai šaltiniai dar ir dabar remiasi kai kurie Lietuvos istorikai? Ir kokios „išvados“ pasiekia Lietuvos mokyklas? Darykime išvadas patys, bet tokius istorikų „pagalbos“.

Yra gera rusiška patarlė: „Atsargai, melas skrenda“.

Skelbiamas paminklo konkursas

Skelbiamas nemokamas viešas konkursas sukurti paminklą kovotojų, žuvusių už Lietuvos laisvę, Motinai. Vieta paminklui paskirta Kaune, Vytauto prospekte, buvusiose seniūnijoje kapinėse. Kviečiame dalyvauti ir pateikti savo eskizus ir idėjas skulptorius profesionalus ir mėgėjus. Projektus ar maketus atneškite į LPKTS būstinę Kaune, Laisvės al. 39, iki 2009 m. spalio 1 d. 12 val. Prie projekto turi būti nurodyti autoriaus vardas, pavardė, adresas, telefono numeris. Konkursui pateikiama projektų skaičius ir mastelis vienam asmeniui neribojami.

Projektų ir maketu paroda veiks LPKTS būstinės salėje iki 2009 m. spalio 15 d. Malonai kviečiame dalyvauti, kreipkitės tel. (8 37) 323 214, mob. 8 656 27 860, el. paštas tremtinys@erdves.lt, lpkts@erdves.lt.

LPKTS valdyba

2009 m. rugsėjo 18 d.

Tremtinys

Nr. 35 (865)

5

Partizano Motina

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Užaugino tris partizanus

Šereliai gyveno Juodžiūnų kaime, Lyduokių parapijoje, Ukmergės apskrityje. Veronika buvo jų vienturtė, graži ir darbštū mergina – nepamainoma audėja, mokėjo visus ūkio darbus. Kai ji ištekėjo už netoliene gyvenusio Jono Morkūno ir atėjo į jų gražią šeimą, gyvenimas buvo šviesus ir giedras. Šeima susilaukė trijų sūnų. Alfonsas, gimęs 1908 metais, ir Stanislovas, gimęs 1912 metais, mokėsi Lyduokių mokykloje, vėliau tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Karolis, gimęs 1920 metais, padėjo jau naše tapusių motinai dirbtį gražiai išpuoselėtame ūkyje. Šeima savo rankomis pasistatė dviejų galų trobą, ūkio pastatus, užveisė didelį sodą. Alfonsas 1931 m. pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenėje, tapo puskarininkiu, liko liktiniu, vedė Onutę Kazlauskaitę iš Anykščių, augino du vaikus. Stanislovas buvo paskirtas į Garbės kuopą prezidentūroje, Karolis tapo jaunesniuoju puskarininkiu.

Atrodė, kad taip ir prabėgs šios kartos žmonių gyvenimas, tačiau viskai sujaukė Lietuvos okupacija. 1940 metis Juodžiūnuose susirinko visa šeima: motina, Alfonsas su žmona ir vaikais, nevedė Stanislovas ir Karolis. Teko vaikams slapstytis. 1941 metų birželį Alfonsas su Karoliu tapo Lyduokių sukilių būriu partizanais. Sulaukė naujo okupanto. Žinoma, 10 hektarų ūkyje sunku buvo visiems prasimaitinti. 1941 metų gruodį Stanislovas tapo Vilniaus policijos 1-osnuo vados eiliniu, vėliau – policijos vachmistru. 1942 metais mirė Alfonso žmona Onutė, Elvidės ir Teisučio mama. Gyvenimas dar pablogėjo.

1944 metų vasarį Alfonsas paliko vaikus savo motinai ir tapo generolo P. Plechavičiaus Vietinės rinktinės kovojo, Lietuvos laisvės armijos nariu. Rinktinę sunaikinus, grijo į Juodžiūnus. Liepė evakuojant Vilniaus policiją, namo grijo ir Stanislovas, tad vienkiemyje slapstėsi jau visi broliai.

Žinoma, kad artėjant frontui, pas Morkūnus susirinko Juodžiūnų ir aplinkinių kaimų vyrai pasitarti, ką daryti. Niekas nenorėjo tarnauti svetimoje kariuomenėje, tad į partizanų būrius išėjo aštuoni Juodžiūnų kaimo jaunuoliai. Iš gretimų Juknonių, Griežionių, Slabados, Šeimyniškių, Paškonių, Remėsių kaimų kovai susibūrė apie 50

vyrų. Prasidėjo neramios dienos jų Motinoms.

Iš pradžių broliai bunkerį iširuošė po namo grindimis. Kitą bunkerį įrengė pakalnėje buvusioje dobilienoje. Čia laikė ginklus, drabužius, maistą. Bunkerius turėjo įsirengė dauguma ūkininkų, kurių vaka kariavavo. Partizanų slėptuvė buvo ir pas Bronės Morkūnaitės, Kaune Alfonso šeimoje dirbusios aukle, téve-

tinę pirkti vaistų „žaizdoms“ gydyti. Jos su močiute mezgė vyrams kojines, pirštines, siuvinėjo partizanų ženklos. Vie na žiemą kovotojai atneše šviesios parašiuto medžiagos, tai iš jos siuvo maskuojamuosius apsiaustus.

Stanislovas Morkūnas nuo persekojančių stribų įsigudrino mėtyti pėdas. Iš medžio išdrožė ir prie batų pri taisė briedžio kanopas. Ejo iš

Alfonso Morkūno-Plienio vaikai Elvida ir Teisutis Sibire

lius, taip pat pas Kazimierą Morkūną, išauginusį partizanų talkininkus Kostą, Juozą, Mykolą, Jadvygą, Genę.

Kartą Morkūnų sodyboje sovietų pakalikai padarė krentą. Stribai išsinešė drabužius, maistą. Veronikai buvo pasa kytai, kad namuose gyventi negali. Prasidėjo Motinos su vaikaičiais kelionės po svetimius kiemus ir kaimus iki pat 1948 metų. Pas juos glaudusius žmones vedavosi karvę, varėsi pulkelį žasų. Miegojo visur: ne tik trobose paskirtuose kampeliuose, bet ir klojimuose, daržinėse. Tuo tarpu stribai ardė jų namus, krito sodo medžius.

Veronika Morkūniene ne liko pasyvi kovu už nepriklausomybę stebėtoja. Vaikaitė Elvida Morkūnaitė-Čaplikienė šiandien prisimena, kaip jos sugalvodavo nupirkti partizanams vaistų. Kad nesukel tūjtarimų, aprisdavo vaikams kojas, rankas ir eidavo 8 kilometrus į Ukmergės vais-

(keliamas į 6 psl.)

Pastatykime paminklą Motinai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga jau ne vienerius metus siekia įamžinti Laisvės Kovotojų Motinų atminimą. Prieš keletus metus kilo idėja pastatyti simbolinį Kovotojų, žuvusiu už Lietuvos Laisvę, Motinos paminklą, numatyta jam vieta Kauno buvusiose senosiose kapinėse. Sumanytas pradėtas įgyvendinti.

Prie šio paminklo pastatymo galite prisidėti ir Jūs, Jūsų šeimai, giminės, kaimynai, pervesdami į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos DnB NORD banko sąskaitą Nr. LT864010042501566754 norimą paaukotį sumą.

Dėkojame paaukojusiesiems:

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungai – 3278 litus,
Ilonai Puskunigienei – 100 litų,
Jonui Čeponiui – 200 litų,
Bronislavui Juospaičiui – 200 litų,
Petru Gataveckui – 200 litų,
Petru Glinskiui – 200 litų,
Aleksui Vaiteliui – 100 litų,
Bronislovui Grigoniui – 100 litų,
Pauliui Kiršai – 100 litų,
Jonui Gužui – 100 litų,
Lionginui Meškauskui – 100 litų,
Petru Čiarnai – 100 litų,
Adolfui Bulovui – 100 litų,
Augustinui Švenčionui – 200 litų,
Gerimantui Juozui Kaklauskui – 100 litų,
Janinai Kašubienei – 100 litų,
Vladislavai Senauskienei – 200 litų,
Antaninai Pilipavičiūtei – 200 litų,
Jadvygai Pilipavičiūtei – 200 litų,
Adolfinai Apolonijai Striaukienei – 100 litų,
Romanui Antanaičiui – 200 litų,
Laimutei ir Napaleonui Kitkauskams – 200 litų,
Alfonsui Kontrimui – 100 litų,
Algimantui Juozui Ruzgui – 150 litų,
Aldonai ir Algirdui Liulevičiams – 200 litų.

LPKTS pirmininkas Antanas Lukša

Paminklai žuvusiems partizanams – istorinės tiesos įamžinimas

*Kapų tyloj, ne prie kapų sustojom,
Į praeitį nuklydom mintimis...
Jūsų vardai, į akmenį įamžinti, byloja,
Kad būsim visada mes su Jumis.*

Broniaus Povarkūno nuotr.

Kudoriškių kaime pastatytas paminklinis kryžius Lietuvos partizanams, žuvusiems už Tėvynės laisvę

1945 metų liepos 12 dienos rytą Kirvio būrio partizanus apsupo stribai ir sovietų kariai. Kažkas išdavė jų buvimo vietą... Partizanai atsišaudydami bėgo per palaukę, tačiau visiems pasitraukti nepavyko. Žuvo šeši Kirvio būrio kovotojai: būrio vadas Bronius Ilgutis, partizanai: Jonas Babelis, Jonas Drazdūnas, Vytautas Grigas, Antanas Grigas, Jonas Juknevičius.

Visi šie jaunuoliai buvo kilę iš Skiemonių apylinkės kaimų.

Kitą dieną išniekintus partizanų kūnus suguldė Skiemonių miestelio aikštėje. Partizanų veidai buvo taip sudaužyti, kad nebuvo įmanoma jų atpažinti.

Prima Petrylienė, tuo metu buvusi šio būrio ryšininkė, atpažino juos tik iš partizanų ženklu ant švarko rankovių, nes pati buvo išsiuvinėjusi.

(keliamas į 6 psl.)

Užaugino tris partizanus

(atkelta iš 5 psl.)

Apie brolių partizanų Morkūnų partizaninę kovą daug parašyta. Priminkime kai kuriuos jų kovos epizodus.

Alfonsas Morkūnas-Plienėnas, Balninkiečių rinktinės kūrėjas ir vadas, Didžiosios Kovos apygardos (DKA) B rinktinės vadas su apygardos vado pavaduotojo teisėmis. Dirbo Rytų Lietuvos srities vadovybėje. Partizanų kaitinė. Žuvo 1949 m. gruodžio 30 d. Juodkiškių k. slėptuvėje.

Karolis Morkūnas-Klevas, nuo 1944 metų rugsėjo – Plieno būrio partizanas, DKA B rinktinės 1-o bataliono Ginkluotės skyriaus viršininkas, 4-o bataliono 2-o būrio vadas. Žuvo 1948 m. vasario 10 d. Juodžiūnų kaime.

Stanislovas Morkūnas-Tarzanas, nuo 1944 metų rugsėjo – Plieno būrio partizanas, DKA 1-o bataliono 1-o rajono vadas, DKA štabo narys, nuo 1949 m. kovo 22 d. – ir B rinktinės štabo Operatyvinio mobilizacijos skyriaus viršininkas. 1951 metais buvo sužeistas, pradėjo slapstytis vienas. Suimtas 1965 m. rugsėjo 29 d. Remėsiuk k., Ukmergės rajone. Mirė Kauñe 1994 metais, slaugomas Elvidos Čaplikienės.

1948 m. vasario 10-ąją Veronika Morkūnienė su vaikais glaudėsi pas netolimus kaimynus. Meldėsi. Staičia netoliene pasigirdo šūviai. Negalėjo išeiti iš trobos, nes buvo sekami. Po kurio laiko pro langelį pamatė roges, vežančias du nušautus partizanus. Atpazino: sūnus Karolis buvo kruvinas, kojos vilkosi sniegus, greta – subjaurotas kaimynas Juozas Šmačiukas-Cėra. Motina sudejavavo ir apalpo, o atsigavusi skundėsi širdies skausmu. Slapstymosi vieta tapo nepatikima, tad su vaikais patraukė į Butkiškius pas Bareikius.

Žuvusiuosius nuvežė į Žemaitkiemį ir numetė aikštėje... Veronikos Morkūnienės sveikata vis blogėjo. Vie-

ną vasaros pabaigos dieną juos priglaudusi šeima sužinojo, kad į Juodžiūnus ateina stribai, paliepė palikti namus. Moteris su vaikaičiais: trylikamete Elvida ir vienuolikmečiu Teisučiu, sugebėjo nusigauti tik iki klojimo ir atsigulė ant šieno. Vakare vaikai Bronei Morkūnaitei pranešė, kad močiutė sunkiai kvėpuoja. Ryžosi moterį nuvežti į Ukmergės ligoninę, paguldė koridoriuje. Deja, čia jos gyvybė užgeso...

Stribai nutarė išnaudoti šią aplinkybę. Veronikos Morkūnienės kūnas Lyduokių šventoriuje gulėjo ilgai, nes stribai neleido laidoti, laukė ateinančių su Motina atsiveikinti Alfonso ir Stanislovo. Tik kai kūnas pradėjo gesti, leido palaidoti. Atvažiavo vežimas, ir klebonijos patarnautojų palydėta Motina buvo palaidota šeimos kape Lyduokių kapinėse.

Elvida pardavė vienintelę karvę, dar nupirko dėdei Stasiukui batus, laikė pinigelių jau atėjusiai juodai dienai. Greitai vaikus areštavo, nuvežė nepilnamečius į Doropolio dvare sukurtą kolūkį melžti karvių. 1951 m. juos, kaip didžiausius „liaudies priešus“, ištrėmė į Krasnojarsko kraštą.

Tai dar ne viskas šioje graudžioje istorijoje. Kol vaikai buvo Sibire, o dėdė Stasiukas slapstėsi, apaugo žole Morkūnų kapeliai Lyduokių kapinėse. Tuo pasinaudojo kaimynai ir išplėtė savo giminių kapavietes Morkūnų kapų sąskaita. Taip ir neliko ramybės vienai iš daugelio partizanų Motinų Veronikai Morkūnienėi, jos vyrui Jonui, mažametei mirusiai dukrelei. Nėra atminimo ženklo – Amžinojo poilsio vieta savų okupuota ir sunaikinta. Esu kartą jau kreipėsi į Ukmergės savivaldybės vadovus, kartoju dar kartą: kas apgins trijų partizanų Motinos Veronikos Morkūnienės ramybę? Negimums nebeliko né krislelio padoromu, savigarbos ir teisingumo?

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja: 1 mėn. – 6,40 Lt, 3 mėn. – 19,20 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,60 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį. Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Ir ainiams spinduliuos šviesusis atminimas

Rugsėjo 5 dieną iš Liškiavos Švč. Trejybės bažnyčios, kur buvo aukotos šv. Mišios už du Lietuvos partizanus ir rėmėjų, susirinkusieji automobiliais patraukė į Jakubiškių kaimą. Sustojo prie O. Jurkonytės-Margelienės iniciatyva LGGRT centro pastatyto švitynčio atminimo ženklo. Jame įamžintas čia prieš 60 metų žuvusio Antano Jurkonio-Genio, Juozo Vitkaus-Kazimieraičio ir už puskilometrą gyvenusio Antano Uoslio-Liepos atminimas. Pastarojo sodyboje 1946 metų gegužė veikė PLP štabas.

nų pasiryželių nepasisekė perkalbėti.

Buvęs Jakubiškių kaimo gyventojas Petras Kaupinis, daugelį metų domėjėsis pokario įvykių, stebino žinių gausa. Jis detalė po detalės atskleidė, kaip 7 kilometrus Genys skrido nuo Radyščiaus, kur buvo pastebėtas čekistų, iki čia tada stūkojusių akmenų, o dabar augančių erškėtrožių. Kibyšių kultūros namų etnografinis ansamblis, vaduojamas T. Prieskienio, renginį pradėjo Geniui skirta daina ir užbaigė partizanų „Maldą“, dar labiau sugraudinusia Onutę ir Janiną, Uoslio duk-

siuosius į Jakubiškes pasitiko Vainiūnų, Genio bei Žilvičio tėviškės, bendruomenės atstovai su savo kaimo vėliava. Džiugino ne tik prie paminklo O. Margelienės padodintos gėlės, bukmedžiai, bet ir aplink jį vietinių moterų A. Sinkevičienės, O. Jaciūnskiens bei još šeimos narių pastangomis išpurentas dirvonas ir apsodintas miško žolynėliais – rintytėmis, nusagstytais akmenėliais. Kaimo senoliams artimieji ir suolus atvežė, kad tik nepavartgtų ir regėtų iškilmes. Sių šventę partizano seseriai padėjo organizuoti šių eilucių autorę,

Jakubiškių kaime šventinamas atminimo ženklas

Daug įdomių faktų apie Lietuvos rezistencijos kovą dėl laisvės pažėrė paminklo šventintojas kunigas J. Grudzinskas. Dainavos apygardos vadas V. Nanartonis kalbėjo apie partizanų ryžą, žūčių prasmę. Genio sesuo O. Margelienė, padovanoujusi Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejui nuotrauką, papasakojo apie brolij, kaip labai gerą mokinį, darbštų ir nagingą stalių, ką tik baigusį amatų mokyklą, 1947 metų pabaigoje kartu su bendrapavardžiu pusbroliu pasitraukusį į mišką. Net partizanų vadovybei šiuo jau-

teris. Jos pro šešas negalejo pratarti ne žodžio nei apie tėvą Liepą, nei apie lageriuose suluošintą brolij Juozą, nei apie Sibire atsidūrusią šeimą.

Pagerbėme A. Jurkonį ir Merkinę. Prie garbingam partizanui pastatyto kryžiaus prisiminti ir kiti devyniolikmečiai idealistai, rodos, dar neseniai palikę mokyklų suolius. Tai Genio pusbrolis Antanas Jurkonis-Žilvitis, Juozas Karnauskas-Nemunėlis. Kryžių kalnelyje, degant žvakėms, skambėjo Maironio „Lietuva brangi“.

Šioms iškilmėms būdinga ypač šilta atmosfera. Atvyku-

druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus darbuotoja, ir visuomeninės organizacijos „Atmintis“ narė A. Priekulienė. Visapus iškilių naudingi tokie abipusiai ryšiai, padedantys ne tik apmąstyti, bet ir suprasti tragiskus pokario žmonių likimus.

Renginio vedėjos L. Žukauskiens išsakyti skambūs tekstai, kalbėtojų svarūs žodžiai, trijų kaimų žmonių ypač branginama džukiška daina – viskas susipynė į darinių visumą...

Eugenija SIDARAVIČIŪTĖ
Autorės nuotrauka

Paminklai žuvusiems partizanams – istorinės tiesos jamžinimas

(atkelta iš 5 psl.)

Prieš 64 metus šešių jaunų partizanų kūnus užkasė neskambant bažnyčios varpams. Į Amžinojo poilsio vietą jų nepalydėjo nei artimieji, nei kaimynai...

Šių metų rugsėjo 6 dieną Skiemonių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčioje šv. Mišias už žuvusius partizanus aukojo monsinjoras Alfonsas Svarinskas, buvęs politinis kalinys, praėjęs

Sibiro lagerių golgotą. Pasi baigus šv. Mišioms nyvukome į Kudoriškių kaimą prie šalia kelio pastatyto paminklinio kryžiaus. Šis paminklas kiekvienam praeinanciam ir pravažiuojančiam primins žiaurius okupacijos metus ir Lietuvos partizanus, žuvusius už Tėvynės laisvę.

Monsinjoras A. Svarinskas pašventino šį paminklą, pastatytą LPKTS Anykščių filialo narių, vadovaujamų fi-

lialo pirmininkės, buvusios politinės kalinės P. Petrylienės. Prie paminklo kalbėjo Algimanto apygardos vadas Jonas Kadžionis, pabrėždamas Lietuvos partizaninio pasipriešinimo svarbą.

P. Petrylienė priminė, kad paminklai, pastatytai partizanams jų žūties vietose, neleis pamiršti istorinės tiesos – Lietuvos okupacijos ir žuvusiųjų dėl Tėvynės laisvės.

Liudvika DANIELIENĖ

2009 m. rugsėjo 18 d.

Bronius Žukauskas

Rugpjūčio 23 dieną į Amžinybę iškeliavo taurus tévynės sūnus, karys savanoris Bronius ŽUKAUSKAS.

Gimė 1924 metais Čiobiškio apylinkėje, ūkininkų šeimoje. Baigė pradžios mokyklos šešis skyrius padėjo tévams ūkininkauti.

1942 metais vokiečių paimtas į kariuomenę. Prie Liepojos pateko į sovietų nelaisvę. Nugabentas į Šiaurės Tverės įrengtą koncentracijos stovyklą.

1946 metais vasarą slaptai pasitraukė. Pėsčias pasiekė Lietuvą, slapstėsi, palikė ryšius su partizanais. 1948 metais suimtas, nuėistas 25 metams. Kalėjo Norilsko ypatingo režimo Gorlago 1-ajame skyriuje

Medvežkoje. Buvo aktyvus 1953 metų Norilsko sukiliimo dalyvis, apsaugos penketuko narys. Nuslopinus sukilią iš karto atskirtas, patalpintas į Kupec izoliatorių „krauso nuleidimui“. Berijos areštas ir sekė pokyčiai Kremliaus viršunėse išgelbėjo nuo suidorojimo. Bronius buvo išgabentas į Magadano srities Ust Utinkoje įruoštą baudos lagerį „Cholodnoje“. 1956 metais peržiūrėjus bylas, išleistas.

1957 metais grįžo į Lietuvą. 1959 metais sukūrė šeimą, užaugino sūnų Laimį, sulaukę keturių vaikaičių ir provai-kaitės. Dirbo statybose. Buvo aktyvus Sajūdžio dalyvis. Broniui Žukauskui suteiktas kario savanorio teisinis statusas. Apdovanotas Kariuome-

Pro memoria

nés kūrėjus savanorių medaliu, Padėkos raštais. Aktyviai dalyvavo Norilsko Vyčių bendrijos veikloje. Artimai bendravo su likimo bendražygiais.

Šviesus Broniaus atminimas ilgai išliks mūsų širdyse.

**LPKS Vilniaus skyrius,
Norilsko Vyčiai**

Vytautas Jonas Jasiunevičius

Rugsėjo 3 dieną į Amžinąjo poilsio vietą Kauno Karmelavos kapinėse atgulė nepalaužiamas kovotojas dėl Lietuvos laisvės, buvęs partizanas, karys savanoris Vytautas Jonas JASIUNEVIČIUS.

Jau vokiečių okupacijos metais devyniolikmetis Vytautas aktyviai įsitraukė į pogrindinės kovos dėl Lietuvos laisvės organizavimą. Su bendraminčiais – buvusių Utenos gimnazijos absolventais: Stasiu Žibėnu, Vytautu Petraičiumi, Ge-

diminu Pusliu ir kitais, vadovaujami atsargos majoro Broniaus Vaivados, įkūrė slaptą patriotinę organizaciją, ir pavadino Kęstučio vardu. Ši organizacija veikė visoje tuometinėje Utenos apskrityje. Vytautas organizavo laikraštelių „Laisvės keliais“ ir „Partizanas“ leidimą. Užpalį apylinkėse buvo įkurta Gedimino rinktinė. V. Jasiunevičius buvo štabo narys, organizavo partizanų grupines priesaikas Degesių ir Satarečiaus apylinkėse, 1944 metų rudenį kūrė būrius.

Deja, jo ryžtingą veiklą

1945 m. lapkritį nutraukė areštas. Po trijų mėnesių tardymo Utenos kalėjime Vytautas buvo nuteistas. Vėliau slaptą pasitraukė iš Uchtos kalėjimo, tačiau buvo pagautas, nuteistas ir vėl išvežtas į lagerius. Buvo Vorukotos lagerio sukiliimo dalyvis, kalėjo Magadane.

1983 metais grįžo į Lietuvą. Užaugino sūnų, sulaukę vaikaičių.

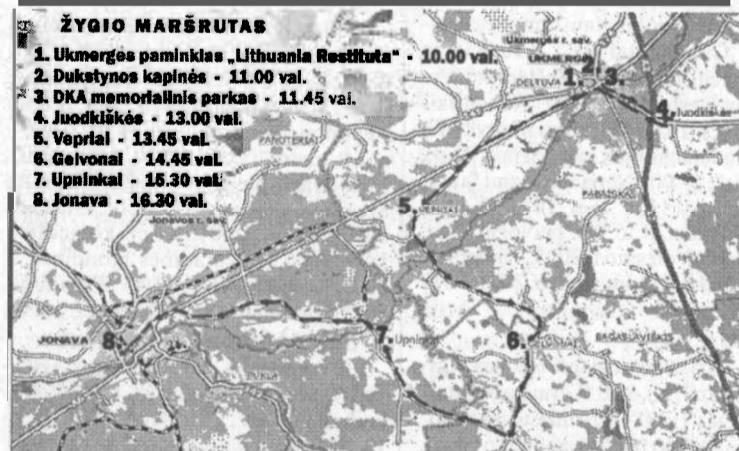
Nuoširdžiai užjauciu šeimai ir artimuosiui.

**Juozas LEIKA,
Laisvės kovų dalyvis**

Skelbimai

Rugsėjo 19 d. (šeštadienį) 12 val. Varėnos r. Nedzingės kaime prie paminklo pagerbsime šviesų kunigo Z. Nečiunko, taip pat – žuvusių už Lietuvos nepriklausomybę karių, partizanų, sukilėlių, šaulių atminimą. Po iškilmingo minėjimo Nedzingės bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios. Po jų – koncertas ir bendra vakaronė. Pasiteirauti tel. (8 310) 44882 Nijolės.

Rugsėjo 19 d. (šeštadienį) 12 val. LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks klubo „Sūduva“ sueiga. Dalyvaus buvęs rezistentas Sigitas Kvietkauskas. Koncertas. Įėjimas nemokamas.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3550. Užs. Nr.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Elena Kulnytė-Jansonienė

1928–2009

Gimė Šiaulių r. Radvilių k. ūkininkų šeimoje. 1946 m. baigė Šiaulių mergaičių gimnaziją. 1947 m. sovietų valdžia užkaiuė konfiskavę. Šeima glaudėsi pas svetimus. Elena apsistojė Šiauliose. 1948 m. motiną, broli ir dvi seseris (tėvas jau buvo miręs) ištremė į Irkutsko sr. Taišeto r. Kvitoką. 1951 m. Elena su seserimi ištremta į Tomsko sr. Čainsio r. Bundiuro miško paruošę barą. Tik 1953 m. leido išvažiuoti pas šeimą į Irkutsko sr. 1954 m. Elena ištėkėjo už tremtinio Viliaus Jansono, užaugino tris vaikus. Elena baigė Vilniaus žemės ūkio technikumą, išgijo buhalterės specialybę. Dirbo buhalterė Kryžkalnyje, Skaudvilėje, Tauragėje. 1967 m. persikėlė į Šiaulius. Prasidėjus Atgimimui dalyvavo Sajūdžio, Tėvynės sąjungos ir LPKTS veikloje. 2007 m. parašė apybraižą „Mergaitė iš Radvilių“.

Palaidota Šiaulių Ginkūnų kapinėse.

Užjauciamė artimuosius.

LPKTB Šiaulių skyrius

Zofija Dambrauskaitė

1922–2009

Gimė Palabardinio k., Kaltinėnų valsč., Tauragės aps., ūkininkų šeimoje, auginojo dvi dukteris ir sūnų. 1948 m. šeima ištremta į Irkutsko sr. Zimos r. Centralnyj Chazano gyvenvietę. Dirbo miško ruošos darbus. 1957 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno tėviškėje. Zofija įsisūnijo našlaiti berniuką, jį užaugino, išmokslino, mylėjo ir rūpinosi.

Palaidota Varsėdžių parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjauciamė sūnų su šeima, giminės ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

Jurgis Kalinauskas

1917–2009

Gimė Dainių k., Jurbarko aps., ūkininkų šeimoje. Baigė Vilniaus aukštinesnių miškininkystės mokyklą dirbo Jurbarko mišku ūkio direktoriumi. Per karą sudegė namas, kuriame gyveno. Traukiantis vokiečiams, su broliu pasitraukė į Vakarus. Vėliau brolis išvyko į JAV. Jurgis, patikėjės sovietų vilionėmis, grįžo į Lietuvą. 1948 m. kartu su téveliu ir močiute ištremtas į Igarką. Dirbo prie sielių plukdymo. 1958 m. grįžo pas brolijį Šilutę. Vedė. Užaugino dukterį. Daug prisidėjo prie Šilutės miesto apželdinimo.

Palaidotas Šilutės kapinėse.

Užjauciamė šeimą ir artimuosius.

LPKTS Šilutės filialas

Rugsėjo 25 d. (penktadienį) 16 val. LPKTS būstinėje Kaune (Laisvės al. 39) įvyks LPKTS Kauno filialo Šilainių, Centro, Panemunės (Ž. ir A. Šančiai, Petrašiūnai, Vaišvyda, Panemunė, Rokai) poskyrių narių susirinkimas svarbiais organizaciniams klausimais. Kviečiame dalyvauti.

Rugsėjo 26 d. (šeštadienį) kviečiame dalyvauti Tauro apygardos partizanų vado Aleksandro Grybino-Fausto 60-ųjų žūties metinių minėjime. 13 val. šv. Mišios Bražiūkų bažnytėlėje. Po pamaldų važiuosime į Novos girininkijos miško 50-ąjį kvartalą, kur bus pašventintas kryžius žuvusiam partizanui Vitui Vaičaičiui (1925–1945). Vėliau – minėjimas prie Fausto bunkerio, šalia žūties vietas. Iš ten važiuosime į Agurkiškės girininkijos mišką, kur 1949 m. vasario 10 d. žuvo penki Žalgirio rinktinės partizanai. Po minėjimo Šiulių kaime, Marytės Naujokienės sodyboje, vaišinimės kareiviška koše, arbata.